

УДК [392.5 + 398/838] (477.61)

О. В. Скиба

**ФОЛЬКЛОРНІ КОЛЕКТИВИ ПІВНІЧНОЇ ЛУГАНЩИНИ:
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ**

Сучасна Луганщина багата художніми колективами, фольклорними ансамблями, що презентують як новітні, так і давні українські традиції, обрядодії, зразки народної пісенності та інші фольклорні жанри.

Актуальність дослідження полягає в реактуалізації проблеми звернення до народних джерел, духовних витоків українців, їхньої народнопоетичної спадщини в умовах незалежної української держави. Діяльність фольклорних колективів північної Луганщини – важлива складова процесу популяризації фольклорних жанрів та їх збереження.

Мета статті – аналіз особливостей функціонування фольклорних колективів північної Луганщини, їх репертуару. Тема дослідження не була предметом зацікавлення вітчизняних науковців, що зумовлює її новизну.

Проблемам регіональної фольклористики присвячені праці О. Мишанича, Р. Кирчіва, М. Дмитренка, Л. Копаниці, Л. Наумовської, О. Івановської та ін. Фольклор Луганщини досліджують науковці кафедри теорії літератури та компаративістики ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” Н. М. Філоненко, С. А. Негодяєва, а також кафедри української мови та літератури Східноукраїнського національного університету імені В. Даля, зокрема, І. В. Магрицька. Об'єктом дослідження у пропонованій студії обрано репертуар (насамперед, традиційні фольклорні тексти) творчих колективів півночі Луганської області, а саме Попаснянського та Новопсковського районів.

Фольклорний доробок Попаснянщини містить задушевні, чарівні мелодії весільних пісень. Попаснянці добре пам'ятають стару легенду про те, як Бог подарував нещасній українській дівчинці неоціненний подарунок – пісню. Поруч з українською народною піснею простують життєвим шляхом мешканці м. Попасна Луганської області (Бондар Галина Іванівна, 1942 р. н., Бондар Іван Сергійович, 1941р. н., Ворона Людмила Дмитрівна, 1937 р. н., Іларіонова Раїса Петрівна, 1935 р. н., Колесник Валентина Юріївна, 1938 р. н., Карась Олександр Михайлович, 1936 р. н., Кобелева Валентина Андріївна, 1935 р. н., Курочкіна Тамара Яківна, 1937 р. н., Липець Галина Олексіївна, 1944 р. н., Мошенко Анатолій Георгійович, 1932 р. н., Мартусенко Людмила Андріївна, 1936 р. н., Сухомлін Віктор Андрійович, 1939 р. н., Божко Іван Олександрович, 1942 р. н., Євтушенко Володимир Антонович, 1951 р. н.). Люди, які поважають народну творчість, з гордістю

виконують весільні пісні, що співали їхні прашури багато років тому. При районному Будинку культури вже не перший рік займається фольклорною творчістю хор під керівництвом Віктора Андрійовича Сухомліна. За двадцять шість років існування хор здійснив величезну роботу, розвиваючи і доносячи до аудиторії слухачів не тільки весільні пісні. У виконанні народного хору звучать пісні: „Їхали козаченьки”, „Господиня гарна”, „Степом, степом”, „Село моє”, тобто пісні, тексти яких пригадували самі учасники хору ще з тих далеких часів, коли їм співали їхні батьки. Як згадує керівник хору ветеранів В. А. Сухомлін, „з музикою було складніше. Доводилося пригадувати, додавати щось своє, робити оранжування”. „Батькова криниця” – пісня, без якої не проходить жодне весілля. Народний хор ветеранів слугує передачі молоді батьківського досвіду, культурної спадщини, сприяє формуванню ціннісних орієнтацій в житті молодого подружжя.

Попаснянський районний краєзнавчий музей ім. С. П. Йофе містить експонати культурних надбань, що були започатковані багато років тому, атрибути давніх весільних обрядодій, з якими можуть ознайомитися мешканці м. Попасна. Ці державні установи і сьогодні пропагують народну творчість, займаються пошуковою діяльністю в цій галузі.

У селі Риб'янцеве Новопокровського району Луганської області діють фольклорний ансамбль під керівництвом Олександра Миколайовича Ващенко, танцювальний ансамбль „Сюрприз” на чолі з О. В. Лавренцевою. Фольклорний ансамбль виносить на суд глядачів номери різних фольклорних жанрів. Так, зокрема, гумористичний дует Зої Бондар та Жанни Мащенко озвучує весільні анекдоти, забобони, пісні тощо. Їх тематика різноманітна, взята з життя односельців. Невід'ємним компонентом дуету є розумове виховання підростаючого покоління, адже народні погляди на формування молоді сім'ї дуже високо оцінювали його. Приказки: „*Без розуму ні сокирою рубати, ні личика в'язати*”; „*Не краса красить, а розум*”, „*Розумний всякому дає лад*”, „*Краще з розумним у біді, ніж з дурним у добрі*” та ін. відіграють велике значення під час вибору нареченого чи нареченої.

Тетяна Тимофіївна Дем'яненко – відома фольклористка, етнограф Новопокровщини. У 1998 році в Новопокрові вийшла перша її збірка під назвою „Пісні Айдарського краю”, де зі слів старожилів були записані й весільні пісні минулих днів. Дослідницею зроблено спробу поєднати минуле і сучасне, включивши до збірки й сучасні твори, різні варіанти відомих пісень.

Фольклорні колективи Новопокровщини, самодіяльний хор „Слобожани”, народний самодіяльний фольклорний ансамбль „Криниченька” активно підтримуються районним будинком культури. Створені на професійній основі вони виступають в багатьох містах – в Троїцьку, Сватовому, Ровеньках та ін.

Зі слів мешканців с. Новорозсош Новопокровського району жодна робота не проходить без пісні. На весіллях, як стверджує Ганна Данилівна Ковальова, 1925 р. н. пісні присвячені кожному весільному етапу: 1. Коли молоду сватили співають – „*Ой казали, батько не п'яниця, / А він саме та й п'яниченька / Пропив свою дитиньку за одну вечориньку / За срібну та й чарчиньку*”. 2. Коли проводжали молоду – „*Ой, сватоньки-голубоньки, / заспівайте хоч одну пісеньку, пісеньку веселюю свою!*” / „*Ми не смієм, ми не вмієм: та далека дорога, та далекий переїзд! А що знали – позабули, А що вміли – перепіли! Співайте самі*”. 3. Коли стрічали молоду співали: „*Одчиняй, батеньку, двір / Одчиняй, батеньку, та новий двір / Іде до тебе синок твій / Та не сам собою – з молодою жоною / Буде тобі до віку служити / Щоб собі частинку зажити / Частуй мене, мій батеньку / Я у тебе ріс / Частуй мою молодую / Що я її привіз*”. 4. Коли забирають молоду: „*Загрібай, мати, жар, жар / Якщо тобі дочки жаль, жаль! / Накидай у піч дрова / Оставайся здорова!*”.

Залучають місцевих жителів до народної творчості працівники Новорозсошанської сільської бібліотеки – Солодка Надія Богданівна та Ковальова Надія Семенівна. На фольклорних вечорах новорозсошани співають українські народні пісні, загадують загадки, розповідають легенди, проводять пісенні конкурси весільної тематики.

Досвід впровадження національних обрядів, традицій, фольклору передається молодшому поколінню Новопокровщини і м. Попасна. Народна художня самодіяльність, фольклорні колективи сприяють вихованню повноцінної молоді української сім'ї, вчать шанувати батьків і старших, бути чесними по відношенню один до одного. Насамкінець зазначимо, що подібні народні утворення залучають до свого репертуару як традиційні народнопісенні зразки, так і сучасну популярну музику, чергують використання традиційних обрядів із новітніми тенденціями, що становлять цікаву неоднорідну синкретичну єдність.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в поглибленому вивченні функціонування фольклорних колективів, особливостей їхнього репертуару в інших районах Луганської області в порівняльно-типологічному аспекті.

Список використаної літератури

- 1. Весільна** обрядова пісенність Луганщини: Навч. посібник – хрестоматія / упоряд. Н. Ю. Калина, О. В. Скиба, Н. М. Філоненко. – Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2010. – 113 с.
- 2. Обрії** сучасного фольклору Луганщини : Хрестоматія / уклад. О. В. Скиба, С. А. Негодяєва, Н. М. Філоненко – Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка“, 2011. – 50 с.
- 3. Українське** народознавство : [навч. посібник] / за ред. С. П. Павлюка, Г. Й. Горинь, Р. Ф. Кирчіва. – Львів : Фенікс, 1994. – 608 с.
- 4. Слобожанщина** :

літературний вимір. Матеріали V Всеук. наук. конф. – Вип. 5. – Луганськ : СПД Резніков В. С., 2007. – 232 с.

Скиба О. В. Фольклорні колективи північної Луганщини: особливості функціонування

У статті основну увагу приділено діяльності народних колективів та фольклорних ансамблів, що побутують на території північної Луганщини. З'ясовано, що основними їх функціями є популяризація та збереження фольклорних текстів, традиційних обрядових етнічних регіонів Луганщини. Вони стають невід'ємним атрибутом святкування шлюбної церемонії регіону, органічно поєднують елементи традиційної народної пісенності з сучасними культурними тенденціями.

Ключові слова: музика, обряд, синкретичність, функціональність.

Скиба О. В. Фольклорные коллективы северной Луганщины: особенности функционирования

В статье главное внимание уделяется деятельности народных коллективов и фольклорных ансамблей, которые существуют на территории северной части Луганской области. Определено, что основными их функциями являются популяризация и сохранение фольклорных текстов, традиционных обрядов этнических регионов Луганщины. Они выступают основными атрибутами празднования свадебной церемонии региона, органически совмещают элементы традиционной народной песни с современными культурными тенденциями.

Ключевые слова: музыка, обряд, синкретичность, функциональность.

Skyba O. V. The folk collectives of north Luganks region: the peculiarities of functioning

In the article basic attention is spared to activity of folk collectives and folklore ensembles that exist on territory of north Luganks region. It is found out, that their basic functions are popularization and maintenance of folklore texts traditional ceremonial ethnic regions of Luganks region. They become the inalienable attribute of celebration of marriage ceremony of region, organically combine the elements of traditional folk song with modern cultural tendencies.

Key words: music, ceremony, syncretism, functionality.

Стаття надійшла до редакції 14.12.2012 р.

Прийнято до друку 24.01.2013 р.

Рецензент – канд. філол. н., доц. Галич А. О.